

Pregledni znanstveni članek/Article (1.02)

Bogoslovni vestnik/Theological Quarterly 83 (2023) 4, 985—1002

Besedilo prejeto/Received:12/2023; sprejeto/Accepted:12/2023

UDK/UDC: 27-789.63(4)

DOI: 10.34291/BV2023/04/Petkovšek

© 2023 Petkovšek, CC BY 4.0

Robert Petkovšek

Izzivi za identiteto Misijonske družbe sv. Vincencija Pavelskega v sodobnem evropskem prostoru

Challenges for the Identity of the Congregation of the Mission in the Contemporary European Context

Povzetek: V sodobnem času radikalnih družbenih, kulturnih in duhovnih sprememb se Cerkev in njene ustanove vračajo k vprašanju svoje izvorne evangeljske identitete in k temu, kako živeti svojo identiteto danes v svetu novosti. Prispevek obravnava to vprašanje na primeru Misijonske družbe sv. Vincencija Pavelskega. V prvem delu najprej analizira pojem identitete, ki v primeru identitete človeka (individualne ali kolektivne) ni statičen, ampak časovno dinamičen pojem. To identiteto je P. Ricœur označil kot ispeiteto, kot ustvarjalno zvestobo, za katero je značilno, da sebe v času ustvarja na novo, ne da bi zatajila svoj izvor – ampak ga v vedno novih oblikah poustvarja. Identiteta človeka ne ovira, ampak mu omogoča, da se na novo ustvarja. Identiteta človeka je zato tista temeljna forma in drži njegovega duha, ki jo človek ustvari, ko skozi čas živi in ustvarja sama sebe. Kako Misijonska družba, ki jo je sv. Vincencij ustanovil v duhu Jezusa Kristusa, da bi ubogim prinašala blagovest, vidi in živi svojo identiteto? Sv. Vincencij njene temeljne lastnosti vidi v njeni kristocentričnosti, v služenju, v duhovnosti utelešenja in v prinašanju usmiljenja. V kontekstu sodobne evropske družbe, ki je sekularizirana in se srečuje s pojavom digitalne tehnologije, Misijonska družba svojo izvorno duhovnost uresničuje in živi kot *caritas* v odnosu do človeka in kot mistiko krščanske ljubezni v odnosu do Boga. Končno delo Misijonske družbe ni rezultat človeške ekonomije, ampak nepreračunljive in skrivnostne Božje ekonomije.

Ključne besede: Misijonska družba, sv. Vincencij Pavelski, Vincencijanska družina, ubogi, mistika krščanske ljubezni, Evropa

Abstract: Today, at the time of radical social, cultural, and spiritual change, the Church and its institutions are returning to the question of their original identity as revealed in the Gospel and how to live and realize their identity in the modern world of newness. Our contribution addresses this question through the example of the Congregation of the Mission. The first part analyses the notion of identity, which, in the case of human identity (individual or collective), is not a static but a temporally dynamic concept. P. Ricœur characterizes this identity

as ipseity, i.e., creative fidelity, characterized by the fact that it re-creates itself in time, without denying its origin but recreating it in ever new forms. Identity does not limit man but enables him to create himself anew. Man's identity is, therefore, the fundamental form and attitude of his spirit, which he creates as he lives and creates himself over time. St. Vincent, who founded the Congregation of the Mission in the spirit of Jesus Christ to preach the good news to the poor, sees its fundamental characteristics in its Christocentricity, its "eccentric" serving, its spirituality of incarnation, and in bringing mercy. In the context of contemporary European society, which is secularised and confronted with emerging digital technology, the Congregation of the Mission lives its original spirituality as *caritas* in relation to man and as the mysticism of charity in relation to God. The work of the Vincentian missionary is not the result of human economy but of God's incalculable and mysterious economy.

Keywords: Congregation of the Mission, St. Vincent de Paul, Vincentian family, the poor, mystics of charity, Europe

1. Uvod

Namen prispevka¹ je opredeliti identiteto Misijonske družbe sv. Vincencija Pavelskega v sodobnem evropskem prostoru.² Izzivi našega časa nas postavljajo v situacije, ki si jih človek doslej ni predstavljal. Pred temi izzivi so Cerkev in njene ustanove velikokrat v skušnjavi, da bi na svoje izvore pozabile in se od njih oddaljile. Ob tem se pogloblja zavest, da je prihodnost Cerkve in njenih ustanov v zvestobi izviru. V tej luči želi prispevek opredeliti izzive, pred katerimi je danes Misijonska družba, in odgovore nanje z vidika njenega izvirnega poslanstva. Zastavljamo si vprašanje o identiteti Misijonske družbe v sodobnem evropskem prostoru.

To vprašanje je najprej vprašanje o svojskosti poslanstva Misijonske družbe v tem prostoru, o posebnostih, po katerih se Misijonska družba³ razlikuje od sorodnih ustanov, in o zadostnih razlogih za njen obstoj. Tu gre za vprašanje motiva – zakaj se posamezniki že štiri stoletja odločajo, da z vstopom v Družbo privzamejo in živijo njeno identiteto in poslanstvo? Imenujmo ta motiv ‚vincencijanski motiv‘ po sv. Vincenciju, ki je Družbo s tem motivom ustanovil. Motiv mora biti zadosti močan: ne sme podvajati poslanstva, ki bi ga na istem področju neka druga ustanova že opravljala bolje in v večjem obsegu; biti mora dovolj jasen, močan in enkratni, da se človeku zdi vredno vse svoje življenje posvetiti delu znotraj Družbe in postati misijonar, morda celo na drugem koncu sveta. Ta motiv mora biti tako

¹ Prispevek je nastal v okviru raziskovalnega programa P6-0269 „Religija, etika, edukacija in izzivi sodobne družbe“, ki ga sofinancira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS).

² Misijonska družba (okrajšano CM ali MD), ki jo poznamo tudi pod imenom lazaristi, je papeškopravna družba apostolskega življenja za moške, ki jo je leta 1625 ustanovil sv. Vincencij Pavelski (1581–1660). Njen glavni namen je »posnemati Kristusa, ki je oznanjal evangelij ubogim« (K, tč. 1).

³ V nadaljevanju okrajšano „Družba“.

jasen in močan, da bi zaradi njega v tem prostoru hoteli Družbo tudi ustanoviti – če tu še ne bi obstajala. Za Družbo bi bilo torej nesmiselno, če bi opravljala delo, ki bi ga v tem prostoru že opravljala neka druga ustanova v istem imenu, v večjem obsegu in bolje. Ko iščemo zadostni razlog za obstoj Družbe, iščemo njeno dodano vrednost.

2. Identiteta – pomen in funkcija

Zakaj moramo o sebi in o svojem poslanstvu imeti jasno identiteto?

Identiteta omogoča razlikovati eno od drugega: eno stvar od druge, enega človeka od drugega. Človek brez identitete je človek brez jaza in samostojnosti, izgubljen v kaosu, v relativizmu, v katerem je zgolj ‚podaljšek‘ drugih, zunanjih dogajanj. Ko govorimo o identiteti, pomislimo najprej na opredelitev $A = A$, ki velja za temeljno logično načelo. Razlikovati pa moramo med formalno in materialno/vsebinsko identiteto. Formalna identiteta nam omogoča uvrstitev neke stvar v vrsto, ki ji pripada in katere del je. Tako je na primer formalna identiteta državljana ‚enotna matična številka občana‘ (EMŠO), ki identificira vsakega posameznika znotraj države. Vendar pa EMŠO še nič ne pove o resnični identiteti nekega človeka. Za človeka je namreč značilno, da sebe ne razume kot serijski izdelek znotraj iste vrste, ampak kot enkratnega in neponovljivega posameznika. Bolj kot forma je pri iskanju človekove identitete pomembna vsebina, to je konkretna vsakdanjost, vpeta v preteklost in prihodnost. J.-P. Sartre je zapisal, da je pri človeku eksistenca pred esenco, vsebina pred formo, pred njegovim bistvom. Človeka ne dela človeka njegovo splošno bistvo, ampak to, kako človek samega sebe vsak trenutek ustvarja in živi vsak svoj trenutek kot nekaj novega – če pa kdo samega sebe ne ustvarja in ne živi ‚po človeško‘, v preprostem jeziku rečemo, da »to ni človek«. V strogem pomenu besede identiteta človeka ni prazna forma, ampak vsebina – eksistenca, zlivanje sedanosti z njeno preteklostjo in prihodnostjo. Ta človekova identiteta se kaže v njegovi osebni zavesti, ki ni samo posnetek stvarnosti, ampak je potencial, moč za ustvarjanje nove stvarnosti. V zavesti, ki jo ima človek o sebi in v kateri se skladišči njegova identiteta, se spomini in načrti zlivajo s sedanjim trenutkom. Spomini vplivajo na oblikovanje načrtov – od njih je odvisen moj trenutni ‚sedaj‘, od tega pa moje delovanje. Pristine identitete torej ni, če pozabimo na preteklost ali odpišemo prihodnost. Identiteta človeka je najgloblje v sebi časovna, zato jo P. Ricœur imenuje *ipseiteta*. S tem želi poudariti, da se človek uresničuje skozi čas, da svojo identiteto živi, jo ustvarja in je zanjo odgovoren (Vodičar 2017, 349). Odgovornost za lastno identiteto me namreč vzpostavlja v odgovoren subjekt.⁴ Prava identiteta človeka tako človeku ni dana, ampak je v ‚zapisana‘ v klicu, ki človeku nalaga, da se nenehno vzpostavlja. Prava identiteta

⁴ »Če vem, kaj sem oz. kdo sem, se zavedam, da nisem zgolj objekt temveč odgovoren subjekt; sem odgovorno bitje in kot takšen se zavedam, da mi ne pripadajo zgolj pravice, temveč tudi in predvsem odgovornosti. Največja odgovornost, ki jo imam sam do sebe, je pravzaprav odgovornost, ki jo imam pred drugim: drugi je tisti, ki me na nek način določa in predvsem potrebuje.« (Pevce Rozman 2009, 89–90)

je v poslanstvu, ki ga moramo uresničiti, v načrtih, ki jih živimo v času – in jih ni mogoče ustvarjati brez spominov.

A tudi čisto preprosta logična formula $A = A$ ni nepomembna. Papež Benedikt XVI. je ponavljal, da živimo v času, ki ga zaznamuje diktatura relativizma in skepticizma. ‚Skepticizem‘ pomeni ‚dvom v obstoj resnice‘. ‚Relativizem‘ pomeni, da ‚okolščine določajo, kaj je prav in resnično‘. Skepticizem in relativizem torej učita, da resnice ni oziroma da resnica ni resnica v sebi, ampak je odvisna od nas, od naših želja in hotenj. Če pa ni resnice v sebi, potem resnice sploh ni, ostanejo samo naše želje in hotenja. Torej je naši samovolji prepuščena tudi pravičnost – s tem pa se najgloblje v sebi ne moremo strinjati. Kjer sta resnica in pravičnost prepuščeni samovolji ljudi, tam so šibki in nemočni na milost in nemilost prepuščeni močnejšim. Z vidika vincencijanske duhovnosti to ni sprejemljivo. Prav zato je papež Benedikt XVI. poudarjal, da moramo upoštevati tudi preprosta logična načela, kot se na primer kažejo v formuli $A = A$, ki v vsakdanjem jeziku čisto preprosto pomeni »to je to«. Drugače rečeno: verjamemo, da človek preproste resnice spoznava po intuiciji in svoji vesti. Ta logična načela je F. Nietzsche zavračal kot neživljenjska, drugi jim očitajo rigidnost. A v okoljih, ki teh formalnih načel ne upoštevajo, človek hitro izgubi jasno podobo o sebi, o svojem poreklu, o svoji prihodnosti, o svojem telesu, o družini, o religiji – o tem, kaj je prav in kaj ni. Takšna okolja povlečejo v krizo tudi ustanove, kakor so družina, država, Cerkev. V skepticizmu in relativizmu ni ničesar več, kar bi bilo samo v sebi. Ničesar ni, kar bi imelo v sebi absolutno vrednost, ampak je vse relativno: dobro je lahko zlo in zlo dobro, resnica privid in privid resnica (Roszak 2022) – kaj je dobro in kaj je resnično, določajo okoliščine. Danes je vsečno govoriti, da je resnica stvar preteklosti in da živimo v času postresnice. Takšne ideje sprevačajo resničnost. Prav tovrstne sprevržene, perverzne ideje so omogočile sisteme, kakor sta bila komunizem ali nacizem – ki sta dobro prikazovala kot zlo, zlo kot dobro: vero kot opij za ljudstvo, uboj kot pravico. Od tod lahko glede vincencijanske duhovnosti naredimo prvi sklep: za vincencijansko duhovnost, ki stoji na strani najšibkejšega, je najprej nujno širiti misel, ki je jasna in se ne vdaja duhu modernega agnosticizma, skepticizma in relativizma, kjer besede identiteta, resnica ali pravičnost izgubijo svoj smisel in postanejo prazne, neuporabne, odvečne. Kakor je resnica $A = A$ intuitivno jasna, tako so v življenju določene resnice jasne intuitivno. A to je šele začetek poti. Zavedamo se namreč tudi zapletenosti človeške stvarnosti, zaradi katere moramo na identiteto človeka gledati kot na dinamičen projekt: identiteta človeka je stvar dozorevanja, je pot z visoko postavljenim ciljem. Najgloblje v zavesti vsakega človeka je, da ob koncu življenja vsakdo daje odgovor, kaj je iz svojega življenja naredil – zavest, da je naše življenje usmerjeno k temu cilju, moramo nositi v jedru vsakega našega dejanja! A tudi začetek je važen: če v začetku stopimo na napačno pot, nimamo gotovosti, da bomo dosegli cilj; in če začetek izberemo dobro, je pomembno, da začetni izbiri ostanemo zvesti: zvestoba nas ohranja iste skozi čas in omogoča, da ‚začetno seme‘ v različnih okoliščinah dozoreva. Tako zori identiteta – dobri sadovi so sad zvestobe.

Omenimo še dve družbeno-kulturni skrajnosti, značilni za naš kulturni in družbeni prostor, do katerih se mora vincencijanska duhovnost Družbe opredeliti: iden-

titarizem in posthumanizem. Odgovor na praktični agnosticizem – ta je posledica globljega epistemološkega skepticizma – nekateri iščejo v identitarizmu. Identitarizem se zavzema za ohranjanje tradicionalnega reda, za tradicionalizem. Identitarizem ne sprejema nove resničnosti, zato načela identitete ne razume življenjsko: identitarizem slepo ostaja pri načelu $A = A$ in ne sprejema, da je bistvo človeške identitete v njenem dozorevanju; identiteta človeka je ipseiteta, rast, potovanje skozi čas. Drugi odgovor na praktični agnosticizem iščejo v drugi skrajnosti: v pospešenem tehničnem razvoju vidijo zaton človeka. Govorijo o posthumanizmu ali o transhumanizmu. Res je, da naša doba ni le doba sprememb, ampak sprememba dob (papež Frančišek). Ob tem omenimo J. Assmanna. Assmann, ki temelj naše sodobne kulture vidi v bibličnem eksodusu, poudarja, da še vedno stojimo na ‚mojzesovskih temeljih‘ (= deset Božjih zapovedi) – čeprav danes stojimo na pragu digitalne dobe, ki predstavlja čisto novost. Zagotovo se danes pogled človeštva nase radikalno spreminja. A vincencijanski intuiciji je jasno, da so ubogi tudi danes dejstvo – in dokler so ubogi med nami, obstaja tudi ‚vincencijanski motiv‘.

Vrnimo se k Družbi v evropskem prostoru: imeti mora jasno formalno identiteto, ki predstavlja začetek poti; to identiteto mora vincencijanski misijonar (lazarist) živeti v ustvarjalni zvestobi, da bi izpolnil vincencijansko poslanstvo. Da bi uresničil svoj klic, ki je služenje ubogim, si mora v zvestobi evangeljskemu humanizmu pot utirati med identitarizmom in različnimi ideologijami posthumanizma.

Povzemimo: identiteta je zavest, ki jo ima človek – kot posameznik ali kot skupnost – sam o sebi; je kraj, kjer človek sreča samega sebe, kamor se nenehno vrača in od koder odhaja naprej v življenje: okrepljen ali – če identiteta ni jasna – oslabiljen. Ta kraj človeka spodbuja ali ga hromi, ga dela bolj pristnega ali odtujenega. Tudi identiteta Družbe je kraj, kjer imajo elan, delo in življenje Družbe izvir. Prava identiteta odpira, sprošča, osvobaja – je ustvarjalni potencial. Podobno velja za Družbo: za njeno identiteto so odgovorni njeni člani. Čas pa je okvir, znotraj katerega identiteta zori. Čas ima pri uresničevanju identitete temeljno funkcijo: brez časa človek svoje identitete ne bi mogel razviti; šele pravilno razumevanje narave in vloge časa človeku omogoča in pomaga, da v svoji identiteti dozori.

3. Identiteta Misijonske družbe

Tu izpostavljamo štiri lastnosti, značilne za identiteto Družbe, ki sicer ne zajemajo vseh njenih bistvenih lastnosti: kristocentričnost, služenje, človeška in Božja bližina. Navedene značilnosti konstituirajo ‚vincencijanski motiv‘, ki je prepoznan kot vreden, da mu človek posveti svoje življenje kot ‚vincencijanski misijonar‘. Te štiri lastnosti izražajo motiv, ki ga je sv. Vincencij vzel za svojega – ker je v njem prepoznal tisti motiv, ki je Boga vodil pri učlovečenju:

»Če bi vprašali našega Gospoda: Čemu si prišel na zemljo? Pomagat ubogim. – In čemu še? Pomagat ubogim itd. – In tudi v svoji družbi je Gospod imel le uboge. Zelo malo se je mudil v mestih. Skoraj vedno je bival med

preprostimi ljudmi in jih učil. Ali nismo potemtakem zadosti srečni, da smo v Misijonski družbi z istim namenom, zaradi katerega je Bog postal človek? In če bi vprašali misijonarja enako, ali ne bi bila zanj velika čast, če bi mogel odgovoriti z našim Gospodom: Poslal me je, da oznanim blagovest ubogim. *Misit me evangelizare pauperibus.*« (SV, 11:108)

3.1 »Kristus živi v meni« (Gal 2,20) – kristocentričnost

,Vincencijanski motiv' oziroma ,vincencijanska formula' je zajeta v Jezusovih besedah: »Poslal me je, da oznanim veselo vest ubogim.« (Lk 4,18). Posnemati Kristusa, ki je oznanjal evangelij ubogim, je namen Misijonske družbe (K, tč. 1). »V tem poslanstvu smo močno podobni našemu Gospodu, Jezusu Kristusu, katerega glavno vodilo, ko je prišel na svet, je bilo pomagati ubogim in prevzeti skrb zanje.« (SV, 11:108)

Kaj pomeni posnemati Jezusa Kristusa? Kaj pomeni, biti podoben našemu Gospodu in kakor on pomagati ubogim, prevzeti zanje skrb? To je vprašanje, ki Vincencijevega misijonarja vodi, h kateremu se nenehno vrača in si ga usvaja: posne-manje Jezusa Kristusa je misijonarjeva „prva narava“. Posnemati tu pomeni spo-prijateljiti se, obleči si duha Jezusa Kristusa.

Jezus je bil poklican k oznanjevanju evangelija ubogim. Sv. Vincencij vzame ta Jezusov klic za svojega. Za sv. Vincencija je Kristus v središču. Pravimo, da je Jezus besede, s katerimi opisuje svoje poslanstvo, našel pri preroku Izaiju (61,1). A re-snica je obratna – besede »poslal me je oznanjat evangelij ubogim« je Izaija našel pri Jezusu Kristusu. Sv. Hieronim pojasnjuje, da je Izaija bolj kot prerok bil evan-gelist; tudi zanj je bil Kristus v središču. Kristus je središče: to je bil pred svojim rojstvom, to je bil v času svojega zemeljskega življenja; to ostaja po vnebohodu. Kristus ni v središču samo za tiste, ki pridejo za njim – v središču je bil tudi za tiste pred njim. Zakaj? Ker je v Kristusu utelešen odgovor na najgloblja človeška iskanja in hrepenenja – on je podoba, ki jo ima Bog o človeku in h kateri je človek pokli-can, da se po njej upodablja.

Zato svet Kristusa, evangelija, ki je Kristus (Origen), ne more raztopiti v sebi. Kristus je namreč središče, ki ne neha govoriti, nagovarjati in pritegovati. Kdor ne govori jezika Kristusa, ne govori jezika brezmejnje ljubezni: jezik ljubezni neome-jeno govorimo le v Kristusu. Božje kraljestvo se namreč začeneja v Kristusu – misi-jonar lahko to delo le nadaljuje. Vincencijanska ,kristocentričnost' pomeni, da sv. Vincencij sveta ni hotel videti in v njem delovati nič drugače kot Jezus Kristus. Vincencijanska formula je v svojem bistvu kristološka, evangeljska. V tem je bistvo mistike ljubezni, ki je vnemala sv. Vincencija.

Svet pogublja: je prostor medsebojnega primerjanja, tekmovanja, premagova-nja, izključevanja, konfliktov, vojn in smrti. Svet živi na račun ubogih; živi od tega, da žrtvuje šibke; za svoj obstoj in razvoj žrtvuje šibkejše; žrtvovanje šibkih je ,go-rivo' sveta. »Ubože imate namreč vedno med seboj ...« (Mt 26:11)

Temu železnemu zakonu sveta Kristus odvzema njegovo moč – odvzema mu moč žrtvovanja, to je pravilo, da močnejši živi na račun šibkejšega. Jezus Kristus z

darovanjem samega sebe na križu najprej odrešuje uboge, ki jih svet žrtvuje zase: Kristus je na njihovi strani in njihov „ščit“. V svetu je ubogi sam, osamljen, od vseh zapuščen, pozabljen; svoje uboštvo nosi sam. Ubogi, ki jih svet spreminja v ‚serijsko blago‘, pa v resnici niso ‚serijsko blago‘. V vsakem izmed njih Jezus Kristus prepozna to, kar v resnici je: posameznika, osebo, človeka. Zato k vsakemu pristopa osebno in ga odrešuje posamič. V tem se kaže neskončna Kristusova, Božja inovativna ljubezen. Ustvarjalnost, inovativnost je vedno sad ljubezni – ljubezen pa je do neskončnosti iznajdljiva, inovativna. To je vsebina in skrivnost vincencijanske, kristološke formule: »Poslal me je oznanjat blagovest ubogim.«

‚Forbesova lestvica‘ najbogatejših, najvplivnejših, najmočnejših, ki jo vsi poznamo, je povzetek sveta. ‚Kristusova lestvica‘ je na glavo obrnjena lestvica sveta – na njej so najvišje uvrščeni najbolj ubogi. Tega najbolj ubogega oči Jezusa Kristusa, sv. Vincencija in Družbe iščejo najprej. Dokler ga ne najde, Družba ni opravila svojega poslanstva. To pomeni »obleči duha Jezusa Kristusa«, posnemati Jezusa Kristusa, »stopiti v njegove škornje“. V odrešenju najbolj ubogih je upanje na odrešenje sveta. Resničnost te resnice je nad resnicami sveta – videl jo je Izaija pred Kristusom, videl jo je sv. Vincencij po Kristusu. V tem ima identiteta Družbe svoj izvor. V tem je sv. Vincencij videl poslanstvo, ki Družbo dela različno od drugih skupnosti, ki v Jezusu na primer najprej vidijo učitelja ali zdravilca, popolnega častilca Očeta (Bérulle) ali popolno podobo božanstva (Frančišek Saleški) in ki svoj odnos do Jezusa tudi izražajo drugače, kakor na primer kartuzijani z osamitvijo, kapucini z uboštvom, drugi s petjem ali s čaščenjem. (SV, 10;123; 12:262) Svojo ljubezen do Kristusa izraža misijonar s tem, »da vodi ljudi k ljubezni do Boga in do svojega bližnjega ...«

3.2 Služenje – razsrediščenost

Kristocentrična identiteta je razsrediščena in je temelj vincencijanskih kreposti. Antropolog R. Girard dokazuje, da je svet v svojem jedru tekmovalen in izključevalen. Po človeški naravi hoče biti vsak boljši od drugih, najboljši, prvi. Girardova mimetična teorija prevzema in povzema svetopisemsko antropologijo, ki je to misel izrazila v pripovedi o prvih dveh ljudeh: že Adam in Eva sta z Bogom tekmovala – hotela sta postati »kakor Bog«. Tekmovalna želja, da bi bila kakor Bog, ju je iz raja potisnila v svet greha, trpljenja, vojn in smrti. To stanje sveta so pozneje filozofi povzeli v reku »človek človeku volk«.

Kristus pa se ni pustil ujeti v zanko medsebojnega rivalstva, ki jo človeku – kakor za Svetim pismom ponavlja Girard – nastavlja Satan. Duh krščanstva je v svojem jedru Kristusov duh, duh netekmovalnosti. Celó na to, da bo uspelo, krščanstvo ni računalo. »Krščanstvo ni nikoli predvidevalo, da bo uspelo. To je njegova velika moč! Prvi kristjani so si predstavljali skorajšnji konec, sicer ne bi napisali apokalipse niti ne bi trdno verovali v konec sveta,« pojasnjuje R. Girard.

Tega duha prevzema Družba za svojega: Družba je poklicana, da služi. Svojega mesta ne išče v središču, ampak na obrobju; ne išče prvih, ampak zadnje. Jezus odrešenja ni začel pri sebi ali pri voditeljih ljudstva, ampak ‚z zadnjega konca‘, na obrobju, med ubogimi. Sv. Vincencij ga posnema in pravi, da so ubogi naši »go-

spodje in gospodarji« (SV, 10:332; 679–680; 12:805–806; 11:393). Sv. Vincencij ponavlja, da je Bog postal človek zaradi ubogih – da bi jih odrešil in izpeljal v svobodo. To ne pomeni, da Jezusa odrešenje drugih ne zanima, ampak da je zaradi verodostojnosti odrešenja odrešenje začel med najbolj ubogimi. Odrešenje v izvirnem pomenu besede pomeni odrešenje ubogih – zato se Bog utelesi, vzame nase trpljenje in se odrešenja loti pri najbolj ubogih. Bog se sebi odpove, da bi najprej bil s tistimi, ki jih ljudje izrivamo na obrobje, ponižujemo in izključujemo.

Razsrediščena identiteta pomeni ne iskati sebe, ampak najbolj obrobne: razsrediščena identiteta odpira prostor služenja in ljubezni. V evangelijskem duhu ‚subjekt‘ samega sebe ne postavlja več v središče, ampak se iz njega umika. Iz tega izhaja identiteta Družbe: ne gradi na središču, na sebi, ampak na zaupanju, da tudi v svoji nemoči in odpovedi ne živi izven Božje previdnosti.

3.3 Človeška bližina – utelešenje

Prav v času sv. Vincencija je oče moderne filozofije R. Descartes ustvaril okvire sodobne duhovnosti, ki je telo razvrednotila in ga izključila. Naš čas je dedič Descartesove moderne filozofije – v tem duhu obravnava telo kot predmet med predmeti, kot stroj, ki ga je mogoče nadomestiti s sodobno robotiko, in ne kot *telo*, brez katerega človek ni človek in duša ne duša. V nasprotju z Descartesom se je sv. Vincencij vrnil k evangelijski duhovnosti, ki odgovarja na potrebe duše in telesa. Vincencijanska duhovnost je utelešena duhovnost: je skrb za dušo in telo obenem.

Ta vidik identitete vincencijanske duhovnosti ima svoj izvor v Jezusu Kristusu, za katerega Pismo Hebrejcem (2,17-18) pravi: »Zato se je moral v vsem izenačiti z brati, da je postal usmiljen ... Ker je sam pretrpel preizkušnjo, lahko pomaga preizkušanim.« (Heb 2,17-18) V Pismu Filipljanom (2,6-7) pa beremo: »Čeprav je bil namreč v podobi Boga, se ni ljubosumno oklepal svoje enakosti z Bogom, ampak je sam sebe izpraznil tako, da je prevzel podobo služabnika in postal podoben ljudem. Po zunanosti je bil kakor človek in je sam sebe ponižal tako, da je postal pokoren vse do smrti, in sicer smrti na križu.« Telo je prostor, v katerem človek živi svoje življenje in se uresničuje – zato telesa ni mogoče ločiti od človekovega upanja na povečano življenje. Misijonsko delo temelji na evangelijski antropologiji, ki zemeljsko telo zre v luči povečane telesa. Svoje življenje človek živi v telesu – skozi mladost in starost, veselje in žalost, osamljenost in povezanost z drugimi, zdravje in bolezen, trpljenje in radost, smrt in vstajenje. Človek ne more upati na svoje povečanje, ne da bi upal tudi na povečanje telesa, v katerem živi svoje življenje. Upanje na povečanje telesa je najprej upanje na odrešenje od greha in smrti.

Posebnost vincencijanske karizme je v tem, da ima poleg človekovih dušnih pred očmi tudi človekove zunanje, telesne rane, enako še osebne in družbene. V luči Božjega učlovečenja služi vincencijanski misijonar najprej ubogemu, katerega telo je trpeče – s tem posnema Boga, ki se je utelesil v Sinu Jezusu, da bi svoje življenje delil z ubogimi, z njimi nosil njihova bremena in jim vračal dostojanstvo Božjih otrok. Skrb za tiste, ki so v svojem konkretnem vsakdanjem življenju najbolj ranljivi, je bistveni del vincencijanske identitete.

3.4 Božja bližina – usmiljenje

Sv. Vincencij ima pred očmi »ljubezen Kristusa, ki se mu je množica smilila« (Mr 8,2; K, tč. 11). V Jezusu množice niso našle samo človeške bližine, ampak tudi Božjo bližino, usmiljenje (Platovnjak 2020, 364–376). »Jezus Kristus je obraz Očetove milosti. Te besede morda povzemajo skrivnost krščanske vere. Usmiljenje je zaživel in postalo vidno v Jezusu iz Nazareta – v njem je doseglo višek. /.../ Jezus iz Nazareta po svojih besedah, dejanjih in z vso svojo osebo razodeva usmiljenje Boga.« (Frančiček 2016, tč. 1) V usmiljenju gre človek prek svoje človeške narave. Usmiljenje je Božje delo. Delo Božjega usmiljenja, ki mu je bil sv. Vincencij priča v Follevilu,⁵ je začetek in temelj Družbe. Prinašati Božje usmiljenje je cilj misijonarjevega dela. Vincencijev misijonar ne more nikamor, ne da bi prinašal usmiljenje. Ta temeljni vidik vincencijanske identitete je tisto, po čemer kliče sodobni čas in o čemer govori podoba Usmiljenega Jezusa. Človeška bližina gradi na Božji bližini; karitativno delo gradi na Božjem usmiljenju.

Evangelij je evangelij usmiljenja. Prinašati evangelij pomeni prinašati usmiljenje – v tem je bistvo evangeljske vere. Po prepričanju R. Girarda so se arhaične, predsvetopisemske religije oblikovale okoli svetega, ki je bilo neločljivo povezano z žrtvovanjem nedolžnih – arhaično sveto si človeka podreja. Svetopisemska vera pa človeka osvobaja. »Sobota je ustvarjena zaradi človeka in ne človek zaradi sobote.« (Mr 2,27) Bog prihaja človeku naproti z usmiljenjem in hoče, da človek Božji dar usmiljenja deli z drugimi. »Usmiljenja hočem in ne žrtve.« (Mt 12,7) Usmiljenje je sad zorenja svetopisemskega duha in Božjega razodetja v Jezusu Kristusu.

Moč Božjega usmiljenja, ki ji je bil sv. Vincencij priča ob dogodku v Follevilu, razodeva novost evangelija. V predevangeljski zgodovini človeštva je odnos med božanstvi in človekom temeljil na žrtvovanju: za svojo odkupitev je človek bogovom žrtvoval poljedelske, živalske in človeške prvence, to je nedolžne žrtve; tudi danes človek v sebi nosi predevangeljska nagnjenja in svojo krivdo prenaša na šibkejše – sebe odkupuje z žrtvovanjem nedolžnih in šibkih. Evangeljsko razodetje te odnose ‚postavlja na glavo‘. V Svetem pismu Bog za odkupljenje ne zahteva več žrtev, ampak usmiljenje; grehe odpušča tistim, ki so kakor on usmiljeni: »Blagor usmiljenim, kajti usmiljenje bodo dosegli.« (Mt 5,7) Usmiljenje je Božji dar usmiljenim. Božjega usmiljenja je deležen tisti, ki je sam usmiljen; usmiljenja ni mogoče ‚kupiti‘: nihče ne more biti usmiljen namesto mene. Usmiljenje je absolutno osebna kategorija: človek ga je deležen osebno – osebno ga človek deli. V njem ni nič serijskega, ponovljivega; rojeva se v razmerju oseba–oseba.

Posebno poslanstvo Družbe je prinašati Božje usmiljenje. Ker usmiljenja ni mogoče prinašati serijsko, v paketu, ga lahko prinaša le vsak misijonar posamič: konkretno, v tem trenutku. Kdor je usmiljen, je sam deležen Božjega usmiljenja – v

⁵ ‚Folleville‘, ime kraja v francoski Pikardiji, je v vincencijanskem izročilu tudi ime za dogodek iz leta 1617, ki je sv. Vincenciju odprl oči za duhovne stiske in potrebe preprostega ljudstva. V zapletenih in duhovno površnih razmerah tistega časa je preprosti kmet pri njem opravil življenjsko spoved, ob kateri se je sv. Vincencij spoznal pomen oznanjevanja evangelija preprostemu ljudstvu. Pridiga, ki jo je sv. Vincencij po tej spovedi imel za vaščane, je spremenila življenje vasi. V tem dogodku je sv. Vincencij pozneje prepoznal navdih za misijonsko delo in za poznejšo ustanovitev Misijonske družbe leta 1925.

svojem usmiljenju človek prinaša Božje usmiljenje. Družbe torej ni brez usmiljenih misijonarjev. Družba ni najprej zbirka pravil, ampak je zbor sobratov, povezanih v Družbo, da bi po svojem usmiljenju delili Božje usmiljenje.

V usmiljenju dobi evangelij ‚dejansko učinkovitost‘ (K, tč. 11; SV, 12:84). Usmiljenje je, kot rečeno, osebna kategorija: človeka usposablja, da gradi Božje kraljestvo. K pojmu ‚dejanska učinkovitost‘ sodi vse, kar dela evangelij živ in učinkovit – tudi strukture, sistemi in njihove spremembe. Naloga Družbe je ustvarjati strukture, prostore usmiljenja: zavetišča za brezdomce, za begunce, sirotišnice, vzgojne ustanove in podobno. V preteklosti je Družba ustvarila množico takšnih struktur, prek katerih se je širilo Božje usmiljenje. Te strukture so danes marsikje svoje mesto izgubile, postale so pretežke in marsikje ne odgovarjajo novim zahtevam časa. Čas kliče k ustvarjanju časa primernih struktur; strukture pa so mrtve, če po njih misijonarji, povezani v Družbo, ubogim ne prinašajo Božjega usmiljenja. Tudi ‚institucionalizacija Božjega usmiljenja‘ je za Družbo eden od izzivov sodobnega časa.

4. Identiteta Misijonske družbe v kontekstu evropskega prostora

4.1 Družbeno-kulturni kontekst zahodne družbe

Da bi si lažje ustvarili idejo o identiteti Družbe v sodobnem evropskem prostoru, izpostavimo nekaj značilnosti, ki ta prostor v razmerju do drugih delov sveta delajo poseben in so za način dela Družbe zato pomembne.

Evropski prostor je območje z izvorno in najdaljšo krščansko tradicijo – obenem pa danes v svetovnem merilu velja za najbolj sekularizirano območje. Sicer za vse sprejemljiva sekularna kultura, ki pa se danes v evropskem prostoru največkrat ni zmožna distancirati od svoje skrajne oblike sekularizma, sebe postavlja za edini pravi, univerzalni model, ki ga je treba globalizirati. Sekularizem, ki se utemeljuje na relativizmu in agnosticizmu, zanika in zavrača svoje krščanske korenine. Krščansko izročilo na Vzhodu in Zahodu je ustvarilo karitativno kulturo – rimsko katoliško izročilo je na Zahodu omogočilo tudi nastanek liberalne demokracije, katere temeljni vrednoti sta svoboda in demokracija. Po prepričanju očetov sodobne Evrope »bo demokracija ali krščanska ali pa je ne bo« (Robert Schuman), vendar to idejo, da demokracije in Evrope brez krščanstva ni, sodobna evropska politika večinsko zavrača. V tem se kaže, da evropski prostor danes sebe ne razume več kot krščanski svet (ang. *Christendom*), kakor so to v preteklosti bila na primer krščanska kraljestva. Toda – poudarimo! – s krščanskim svetom ni izginilo krščanstvo kot vera (ang. *Christianity*).

Zahodna, liberalna demokracija – ki je torej ne moremo več imeti za ‚krščanski svet‘ (ang. *Christendom*) – temelji na ločitvi države in religije oziroma Cerkve. Utemeljuje se avtonomno in ustvarja prostor pluralizma ter multikulturalnosti. Procesi v njenih okvirih so se formalizirali: načeloma lahko znotraj nje vsak živi svobodno

v skladu s svojimi prepričanji – pod pogojem, da ne prestopa formalnih meja, ki svobodo enega ščitijo pred svobodo drugega. Formalizirana evropska kultura je zaznamovana z vrednostnim subjektivizmom in relativizmom. V takšnem duhovnem ambientu politika drsi v politični inženiring in nepregledno administracijo, v etiki pa prevladujeta deontološko in pragmatično ravnanje. Kar naredim, naredim, ker moram ali ker je to v mojem interesu – ne iz kreposti ali zato, ker bi nekaj imel za vrednoto samo po sebi. Na to, da smo pozabili na kreposti in vrednote, je mislil F. Nietzsche, ko je leta 1888 zapisal: »Že davno več ne zbiramo, ampak razsipamo kapital naših prednikov.« Mislil je na izpraznjenost kulture, na rastočo individualizacijo in atomizacijo družbe. Ko J. Habermas ugotavlja, da so se zahodni politični in pravni sistemi razvili do popolnosti, istočasno obžaluje, da se je izgubil občutek za solidarnost, prostovoljstvo in odgovornost. V družbi, ki upravičencem daje pravico, da na volitvah svobodno izrazijo voljo o svoji prihodnosti, se državljani volitev ne udeležujejo. V tem se kaže razkroj socialnega tkiva: indiferentnost, neopredeljenost, neodločenost, pasivnost in brezvoljnost zahodnega človeka. Lastni interes se postavlja nad skupno dobro (Žalec 2022, 521–524; 527–528). Tega duha je papež Benedikt XVI. označil kot diktaturo skepticizma oziroma relativizma – in Nietzsche kot nihilizem.

Danes se krepí tudi vpliv digitalizacije. V družbi, ki jo danes splet povezuje v svetovno vas, se ljudje drug od drugega bolj in bolj oddaljujemo, postajamo si tujci in tonemo v osamo; kultura empatije izginja. Globalizacija, ki svet preoblikuje, je bolj kot globalizacija bližine, dobrin in vrednot globalizacija oddaljevanja, odtujenosti in revščine. Z globalizacijo se večja razlika med revnimi in bogatimi, oddaljenost med najbližjimi, tujost med prijatelji. Razkroj socialnega tkiva in etičnih vrednot človeka pušča brez pravih usmeritev in vrednot. Dodajmo še: COVID-19 je razkril krhkost človeštva kot celote.

To je duhovna situacija sodobnega evropskega prostora, ki se širi naprej po zahodnem svetu in ne nazadnje na globalni ravni. Poskušali bomo izluščiti glavne izzive za poslanstvo Družbe.

4.2 Odnos do človeka: *caritas*

V čem lahko Družba v takšnem evropskem prostoru posebej prepozna svojo poklicanost?

Najprej – v zahodnem evropskem svetu, ki samega sebe ne prepoznava več kot krščanski svet, postavljen v krščanske koordinate (s krščansko vizijo, motivi in vsebinami), zunanja kultura Cerkev, ki živi znotraj sekulariziranega sveta, ne podpira več kakor nekoč (Collado 2023). Brez zunanje opore je Cerkev prišla v situacijo, kjer motive in sredstva za svoje delovanje bolj kot prej išče znotraj sebe. V isti situaciji se je znašla tudi Družba: računa lahko le na svoje notranje, vincencijanske motive – pomemben pa je tudi spomin na razloge za njeno ustanovitev. Znotraj sekularizirane, spominu nenaklonjene in protikrščanske kulture se mora Družba najprej vračati k spominu, obuditi izvirne motive in iti k svojim koreninam – potrebna je torej radikalnost! Svoje krščanstvo živi v nekrščanskem svetu: v svetu, ki

niti Cerkve niti misijonskega poslanstva ne motivira in ne vzdržuje. Res je, da ne v Evropi ne drugod na Zahodu sekularizacija ni povsod enako razvita, vendar se s kulturo ugodja širi na vsa področja. Kultura ugodja pa dela človeka samozadostnega. Kakor na poti v Emavs učenca v neznanca, ki se jima je pridružil, nista prepoznala Kristusa, tako tudi sodobni svet Kristusa ne prepozna. Kljub temu, da učenca v neznanca nista prepoznala Učitelja, je bilo ob njegovih besedah njuno srce goreče. Jezus Kristus se torej ni identificiral navzven, ampak se je dal prepoznati po gorečnosti v srcih učencev, ki sta poslušala besede neznanca. V podobnem smislu sv. Vincencij naroča pripadnicam reda hčera krščanske ljubezni, naj se ne dajo prepoznavati po zunanosti ali pravilih, ampak po ljubezni, ki se kaže v njihovih dejanjih: »Če je želja Boga, da vas v nedeljo pošlje k bolniku namesto, da bi šle k maši – čeprav je to obveznost –, je to treba storiti. To imenujemo: zapustiti Boga zaradi Boga.« In drugje: »Ljubezen [fr. *charité*] je nad vsemi pravili – vsa se morajo zato nanašati nanjo. Ta je velika gospa in treba je izpolniti, kar zapoveduje. /.../ Bog vas istočasno kliče k molitvi in k ubogemu bolniku. To se imenuje zapustiti Boga zaradi Boga.« (SV, 10:95; 595) V sekularizirani kulturi evangelizaciji ostaja le ta ‚strategija‘, ki je obenem najgloblje evangeljska. Misijonar je pozvan k bolj osebnemu, pričevanjskemu in kerigmatičnemu jeziku. Iz apologeta se mora spreminjati v pričevalca; bolj kot na podlagi objektivnih razlogov mora torej govoriti iz svoje osebne izkušnje – oznanjevanje danes išče osebno izkušnjo. Oddaljenost med metodo oznanjevanja in vsebino oznanjevanja danes ni več sprejemljiva: metode ni mogoče ločiti od vsebine. Vsebina narekuje metodo; temu rečemo pričevanje – v tem je evangeljska pristnost. In to pomeni »zapustiti Boga zaradi Boga«. Nadalje, zahodni svet je v svojem jedru formalističen, materialno, pravno, politično razvit – a dejansko vsebinsko izpraznjen, vrednostno relativiziran, indiferenten in permisiven. Zanimajo ga pravila, ne pa vsebine in vrednote: vse, s čimer ne posegamo v svobodo drugega, je dovoljeno, tudi nemorala, če z njo ne rušimo formalnega reda – nedotakljivost svobode drugega je edina vrednota modernega sveta. Z drugimi besedami, nedotakljiva je samovolja drugega. Ker se sodobni svet ne zaveda, da svoboda ni isto kot samovolja, postavlja iskanje ugodja nad in pred kreposti. To je našo kulturo privedlo v krizo življenja, ki življenja ne razume več kot nedotakljive vrednote, ki je nad vsemi zakoni, ampak kot potrošno dobro, katere ceno na tehtnici s smrtjo določa odgovor na vprašanje: »Kaj se v določeni situaciji bolj izplača?« V krizi življenja, ki ima svoj izvor v pomešanosti pojma ‚svoboda‘ s pojmom ‚samovolja‘, dobita življenje in smrt status izdelkov na trgovinski polici.

V tej duhovni situaciji je za Družbo poseben izziv biti pričevalka. Pričevati pomeni razodevati določeno vsebino v načinu svojega življenja, v dejanjih, ne z besedami ali teorijami. Družba je nastala, da bi s svojim načinom življenja prinašala Božje usmiljenje in ustvarjala ognjišče Božje ljubezni med ubogimi. To je bila rdeča nit Družbe skozi stoletja. Vincencijanska karizma je bila marsikje zametek karitativnih dejavnosti – na primer skrbi za bolnike, za begunce, za vzgojo in podobno –, ki sta jih civilna družba in država prevzeli, ko sta za to dozoreli. To pa še ne pomeni, da je Misijonska družba danes svojo vlogo in dodano vrednost izgubila.

Uboge in obrobne pozna tudi sodobna družba in žal jih prihodnje družbe ne bodo nehale ustvarjati – to je žalostno, a železno pravilo človeške narave. Tudi zahodna individualistična, atomizirana kultura, ki sebe razume kot materialno uspešno, pozna materialno revščino. Ne smemo pa spregledati duhovne revščine, ki zaradi raztrganega socialnega tkiva sodobne družbe ni nič manjša od materialne – globina in obseg duhovne praznine se vse bolj povečujeta. Misijonska družba je poklicana, da v tem bazenu materialne in duhovne revščine ustvarja ognjišče Božje ljubezni (*caritas*). Glede tega je Družba v svoji preteklosti že ustvarila mnogo praks, ki so ji lahko za današnji čas v vzor in vodilo, čeprav potrebe v povsem novih okoliščinah kličejo po ustvarjalni, iznajdljivi ljubezni, ki je bistvena sestavina vincencijanske identitete. Oznanjevanje in uresničevanje Božje ljubezni do danes ostaja temeljna naloga Družbe; človeška ljubezen ne more nadomestiti Božje ljubezni, ki je edini neuničljivi temelj življenja sveta. To poslanstvo je pomembnejše od vsake „politične korektnosti“ in je nad vsakim formalizmom. To, da vincencijansko poslanstvo prek človeške bližine prinaša Božjo bližino, temu poslanstvu daje dodano vrednost, ki je sekularizirana kultura ne razume.

4.3 Odnos do Boga: mistika krščanske ljubezni

Sv. Vincencij poudarja, da odnos do ljudi temelji na odnosu do Boga, *caritas* pa na mistiki. Da ima karitativna razsežnost vincencijanske karizme mistično jedro, poudarja tudi H. Brémond, poznavalec francoske duhovne zgodovine. Sv. Vincencija je treba razumeti najprej kot mistika:

»Pazimo, da ne bomo zamenjali vzroka za učinek. Ni bila ljubezen do ljudi tista, ki je Vincencija vodila k svetosti; prejkone ga je svetost delala resnično in učinkovito dobrodelnega; Bogu ga niso dali ubogi, ampak – nasprotno – ga je Bog dal ubogim. Kdor ga vidi bolj filantropa kot mistika, kdor ga ne vidi najprej mistika, ima pred očmi Vincencija Pavelskega, ki ni nikoli obstajal.« (Brémond 1927, 246)

V sodobni družbi, ki na svet gleda z individualistične perspektive, je misijonar priča Božjega služenja človeku. V misijonarju služi Bog človeku – služba ubogim je Božji dar. Misijonar je orodje Božje bližine: njegovo delo je v bistvu Božje delo. Božja bližina presega človeško: Bog ozdravlja rane, ki jih človek ne more, vliva upanje, ki ni človeško (Platovnjak in Svetelj 2021, 802–804). V službi Božje ljubezni pa je lahko samo nekdo, ki to ljubezen na živ, mističen način sam izkuša; mistika je živa izkušnja Božje ljubezni, ki prerojeva. Sv. Vincencij misijonarja spodbuja, naj se odpira tej živi izkušnji Božje ljubezni: »Častiti našega Gospoda Jezusa Kristusa in ga posnemati bolj popolno kot kadarkoli prej.« (Abelly 1664, 219) Mistično zmožnost so praviloma pripisovali izbrancem, duhovni eliti – sv. Vincencij pa je iz nje naredil temelj rednega misijonarskega dela. Poslanstvo misijonarja je ustvariti dom za obrobne. Misijonar prinaša ognjišče Božjega doma – brez tega bi se njegovo delo dotikalo zgolj socialne ravni, človek pa potrebuje najprej ‚ognjišče doma‘, ki ga ustvarja ljubezen: človeška in Božja.

V odnosu do Boga je poleg mistične izkušnje bistvena zakramentalna razsežnost. Središče doma, ki ga ustvarja Bog, je daritveno bogoslužje – miza, ki družino ustvarja. V poslanstvu Misijonske družbe sta posebej pomembna zakramenta evharistije in sprave. Ta dva zakramenta odgovarjata na duhovno žejo človeka v sekulariziranem svetu.

4.4 Odnosi znotraj Vincencijanske družine in znotraj Misijonske družbe

Bolj kot v preteklosti se Misijonska družba danes z drugimi vejami vincencijanske karizme – z ustanovami, ki izhajajo iz vincencijanske duhovnosti – povezuje v Vincencijansko družino.⁶ Za vse veje, ki so v službi vincencijanske karizme, je temeljno vprašanje, kaj je vincencijanska karizma, ki te različne vincencijanske ustanove povezuje v družino. Na poenostavljen način je mogoče reči, da je vincencijanska karizma ‚evangeljsko razodetje skozi oči sv. Vincencija‘.⁷ Drugače kot sv. Vincencij poudarjajo promotorji drugih karizem druge vidike evangelija. A različne vincencijanske veje tudi same izpostavljajo različne vidike duhovnosti sv. Vincencija, ki jim sledijo in jih vsaka posamič uresničujejo, skupaj pa ustvarjajo eno družino. Družina je ‚ustanova‘, ki združuje posameznike z istimi predniki – običajno pa se razlikujejo po starosti, spolu in talentih, po interesih in ciljih; povezanost, ki jo družina ustvarja, je globlja od razlik, ki jih nosi v sebi. Kljub razlikam in nesoglasjem člani v družini drug drugega dopolnjujejo in podpirajo, skupaj se veselijo in trpijo in skupaj dosežajo cilje, ki jih kot posamezniki ne bi mogli (Platovnjak 2023, 483–487). Družina ustvarja svoje življenje in življenje posameznikov; to velja tudi za Vincencijansko družino. V Vincencijanski družini je Misijonska družba ‚starejša sestra‘ – čeprav so druge veje številčnejše –, zato je za razvoj vincencijanske karizme in drugih vej ter za vzgojo vincencijanskih laikov posebej odgovorna. V preteklih stoletjih je Misijonska družba z Družbo hčera krščanske ljubezni med vincencijanskimi vejami imela največji vpliv, sinodalna pot Cerkev pa vodi k večjemu sodelovanju in vključevanju laikov v življenje Cerkev in posledično k njihovi animaciji. Ta vidik je pomemben izziv tudi za Misijonsko družbo danes v našem prostoru, kjer število kandidatov za članstvo upada, obseg dejavnosti in potreb pa se ni zmanjšal. Identitete Misijonske družbe si v prihodnje ne bo mogoče predstavljati brez večjega sodelovanja z vincencijanskimi laičnimi združenji. Ena od dilem za Družbo v prihodnosti bo izbira med materialno in duhovno dediščino Družbe na eni strani ter odpiranjem Družbe drugim vejam Vincencijanske družine in sodelovanjem z njimi na drugi strani. Družba bo morala prednost dajati širši Vincencijanski družini – močnejša Vincencijanska družina pomeni tudi moč za posamezne veje.

V evropskem prostoru se kaže tudi potreba po intenzivnejšem medprovincialnem sodelovanju, – po bolj intenzivnem sodelovanju med provincami na področju

⁶ Člani/-ce Vincencijanske družine so v Sloveniji poleg Misijonske družbe še Družba hčera krščanske ljubezni (HKL), Marijine sestre Čudodelne svetinje (MS) ter laiška združenja Marijanska vincencijanska mladina (MVM), Vincencijeva zveza dobrote (VZD), Združenje čudodelne svetinje (Otroci Brezmadežne), Vincencijeva družina in Vincencijeve konference.

⁷ »Duh Družbe je sprejemanje duha samega Kristusa, kakor ga podaja sv. Vincencij: ›Poslal me je oznanjat evangelij ubogim.‹ (Lk 4,18) Zato ›je Jezus Kristus pravilo Misijonske družbe‹ in naj bo središče njenega življenja in dejavnosti (SV, 12:130).« (K, tč. 5)

Evrope in Bližnjega vzhoda. Upad števila avtohtonih članov na tem področju narokuje večje sodelovanje med misijonarji znotraj Družbe. Province v okviru istih konferenc že združujejo nekatere dejavnosti, kakor so skupne vzgojne hiše, oblikujejo pa se tudi skupnosti z mednarodno sestavo misijonarjev. Možno pa je, da se bodo nekatere province v tem prostoru kmalu znašle na zemljevidu misijonskih dežel, kjer naslovniki evangelizacije ne bodo še neevangelizirana ljudstva, ampak po poreklu krščanska populacija, ki je vero izgubila. Tako se bo tok misijonarjev moral obrniti v nasprotno smer – tekel bo z nekdanjih evangeliziranih območij v prostor starih, danes sekulariziranih krščanskih dežel. To bo identiteto Družbe na področju konference, ki pokriva Evropo in Bližnji vzhod, v marsičem spremenilo. Sodelovanje med misijonarji z različnih kulturnih področij bo vplivalo na spreminjanje kulturne identitete članov neke province. Te spremembe bodo naredile Družbo bolj odprto za laiške sodelavce in za različnosti, bolj univerzalno in bolj odgovorno za ohranitev vincencijanske karizme na globalni ravni.

4.5 Odnos do materialnih dobrin: delitev

Na kratko omenimo še materialno dediščino: skozi stoletja si je Družba ustvarila materialne pogoje in sredstva, potrebne za uresničevanje svojega poslanstva. Med temi sredstvi so danes kraji ali poslopja, ki so z zgodovinskega vidika pomembni, z vidika izvrševanja poslanstva danes pa so lahko nepotrebni ali celo moteči. Vprašanje odnosa med uspešnim uresničevanjem poslanstva in materialno dediščino je zahtevno, odgovorno in neizogibno. Infrastruktura je v službi poslanstva in ga nikakor ne sme ovirati. Po drugi strani pa so spominska in zgodovinska obeležja za našo današnjo identiteto pomembna. Zgodovinsko dediščino, bistveno za sodobno identiteto, je treba ohranjati, vendar pod pogojem, da Družbe ne odvrča od njenega osnovnega misijonskega poslanstva. Vedno močnejše spoznanje in zavest o povezanosti provinc Družbe na globalni ravni pomeni tudi zavest o nujnosti medsebojne pomoči – ter delitvi in razporeditvi materialnih sredstev tja, kjer je največji potencial in zmožnost za uresničevanje vincencijanske karizme. Bolj ko bo vincencijanska karizma uresničena, močna in razširjena, bolj bo uresničen tudi ideal vincencijanske duhovnosti, ki je uresničevanje Božjega kraljestva – najprej! – med najbolj ubogimi. Pristnost Cerkve, države in civilne družbe se kaže v tem, da prinaša ubogim upanje in jih njihovega uboštva odrešuje. Človeška skupnost, v kateri tega ni, se izgublja v prazni ideologiji – in stopa na rob svojega propada.

5. Sklep

Svet se danes spreminja hitreje kot kadarkoli prej. Razlog za to je njegova temeljna usmerjenost k novosti, v inovativnost. Vse, kar ni novo, je že zastarelo. Ta drža ne ustvarja samo novosti, ampak tudi novotarije – to je lažne, navidezne novosti. Sodobna drža iskanja novega je rezultat judovske in krščanske duhovnosti, ki je ustvarila okvire moderne družbe. Aleida Assmann trdi, da svetopisemska pripoved o izhodu Izraelcev iz Egipta, ki so Bogu sledili v svobodo, da bi jim dal novo deželo,

predstavlja »prapok modernizacije« (2013, 94, v: Assmann 2016, 23). Znotraj te pripovedi se je ustvarila moderna kultura, ki je kultura iskanja svobode, ustvarjalnosti in novosti. Znotraj te kulture pa se je lahko razvilo to, kar sodobno družbo najgloblje določa, med drugim sekularizacija, digitalna revolucija in migracije. V tem prostoru, katerega korenine so svetopisemske, je Misijonska družba poklicana, da uresničuje svoje poslanstvo službe najbolj obrobni. Ker se vse okrog nje spreminja – vključno z razkristjanjenjem kulture in družbe –, je tudi Misijonska družba pred nenehnimi izzivi. Dvoje je pri tem gotovo: Družba je poklicana uresničevati svoje izvirno poslanstvo, okoli nje pa je danes vse novo. Zato pravimo, da mora najti držo ‚ustvarjalne zvestobe‘. To pomeni naročilo sv. Vincencija, da si mora vincencijanski misijonar ‚obleči Kristusa‘. Kristus – novi človek – razume, da nam novo narekuje novo, različnost različnosti. Kristusov zgled je sv. Vincencij izrazil z besedami, da je ljubezen neskončno iznajdljiva in ustvarjalna. Doba, v kateri živimo, je sekularizirana in vero zavrača kot nesprejemljiv odklon, zanjo pa je značilno tudi, da v njej dose danjo podobo človeka začneja izzivati umetna inteligenca. Sekularizacija in umetna inteligenca sta dva temeljna izziva za našo dobo, znotraj katere Misijonska družba – tako kot Cerkev kot celota – živi in deluje. Toka sveta ni mogoče obrniti nazaj – in ga niti ni treba. To tudi ni naloga Misijonske družbe. Njena ‚sveta dolžnost‘ pa je, da tistim, ki jih katera koli doba potiska na obrobje človeškega sveta, vrača upanje in dostojanstvo ter jim pomaga prepoznavati Božjo podobo v sebi. Njena naloga je, da ubogega ogrinja s človeško in Božjo bližino. Dokler bo torej na obrobju družbe ena sama oseba živela človeka nedostojno življenje, bo vincencijanski klic aktualen. Ta klic je tudi zagotovilo humane družbe. Vincencijanski klic, ki je le eden izmed evangelijskih klicev, človeštvu pomaga, da se vrača na svojo človeško raven. Zato je ta klic nosilec upanja. To poslanstvo danes kot nalogo, ki si jo družba in človek nalagata sama, prevzemajo državne in civilne ustanove. A družbe in človek se spreminjajo in nobene gotovosti ni, da bo sodobne filantropske standarde ohranjala tudi družba prihodnosti – Božje razodetje pa ostane. Jezus je napovedal, da bomo uboge vedno imeli v svoji sredi. Razlog je preprost: ker ljudje v medsebojnih odnosih nenehno ustvarjamo obrobje, ki je prostor ubogih in šibkih. Svetopisemska duhovnost oblikuje jasno sporočilo: ubogi v Bogu najdejo gotov temelj za svoje upanje. Za človeka pa velja nepojasljivo pravilo, da tistemu, ki hoče narediti nekaj dobrega, Bog vedno dá priložnost. Nepreračunljiva dobrota bo takšno priložnost našla vedno in povsod. Za ilustracijo zaključujem z resničnim primerom. Ko je na dan novega leta neka gospodinja pripravljala kosilo, si je na tiho mislila, kako lepo bi bilo imeti na ta dan pri mizi brezdomca. Pred kosilom je zazvonilo in pred vrati je stal brezdomec. Tako deluje ekonomija, ki ni človeška, temveč Božja. Poslanstvo Misijonske družbe je sodelovati pri tej Božji ekonomiji.

Kratiki

K – Misijonska družba – lazaristi 2022 [*Konstitucije. Splošna pravila. Statuti*].
SV – de Paul [St. Vincent] 1985–2014.

Reference

- Abelly, Louis.** 1664. *La Vie du vénérable serviteur de Dieu Vincent de Paul*. 3 vol. Pariz: Florentin Lambert.
- Assmann, Aleida.** 2013. *Ist die Zeit aus den Fugen?* München: Hanser.
- Assmann, Jan.** 2016. *Totale Religion: Ursprünge und Formen puritanischer Verschärfung*. Dunaj: Picus Verlag.
- Brémond, Henri.** 1927. *Histoire littéraire du sentiment religieux en France, depuis la fin des guerres de religion de jusqu'à nos jours*. Vol. 3, *La conquête mystique: l'Ecole française*. Pariz: Librairie Bloud et Gay.
- Collado, Santiago.** 2023. Ratzinger Before the Conflict Between Science and Faith. *Scientia et Fides* 11, no. 2:65–85. <https://doi.org/10.12775/setf.2023.013>
- Francis, Pope.** 2015. *Misericordiae vultus*. Bull of indiction of the Extraordinary Jubilee of Mercy. 11. 4. <https://www.vatican.va> (accessed 15.12.2022)
- Misijonska družba – lazaristi.** 2022. *Konstitucije. Splošna pravila. Statuti*. Ljubljana: Misijonska družba, Slovenska provinca.
- de Paul, St. Vincent.** 1920–1925. *Correspondence, entretiens, documents*. 14 zv. Ur. Pierre Coste. Pariz: Gabalda.
- Pevc Rozman, Mateja.** 2009. *Etika in sodobna družba: MacIntyrejev poskus utemeljitve etike*. Ljubljana: Nova revija.
- Platovnjak, Ivan.** 2020. Družine s predšolskimi otroki potrebujejo pri svojem poslanstvu posredovanja vere več razumevanja, sprejetosti in bližine v Cerkvi na Slovenskem. *Bogoslovni vestnik* 80, št. 2:355–370. <https://doi.org/10.34291/bv2020/02/platovnjak>
- Platovnjak, Ivan.** 2023. The Importance of Marriage Groups for Marriage and Family Life. A Survey of Our Way Marriage Groups. *Obnovljeni život* 78, št. 4:479–492. <https://doi.org/10.31337/oz.78.4.5>
- Platovnjak, Ivan, in Tone Svetelj.** 2021. *Chronos and Kairos of Hope*. *Bogoslovni vestnik* 81, št. 4:79–806. <https://doi.org/10.34291/bv2021/04/platovnjak>
- Rozsak, Piotr.** 2022. Who Is to Blame for the Sinking Ship? Aquinas on Divine Goodness, Evil and Freedom. *Bogoslovni vestnik* 82, št. 2: 277–290. <https://doi.org/10.34291/bv2022/02/roszak>
- Quintano, Fernando.** 2001. Faithful to the Vincentian Identity Creative in Facing New Challenges. *Vincentiana* 45, št. 2. <https://via.library.depaul.edu/vincentiana/vol45/iss2/6/> (pridobljeno 1.2.2022).
- Vodičar, Janez.** 2017. Komparativna teologija kot temelj šolske vzgoje za medverski dialog. *Bogoslovni vestnik* 77, št. 2:345–355.
- Žalec, Bojan.** 2022. Resonanca, demokracija in skupno dobro. *Bogoslovni vestnik* 82, št. 3:521–533. <https://doi.org/10.34291/bv2022/03/zalec>